

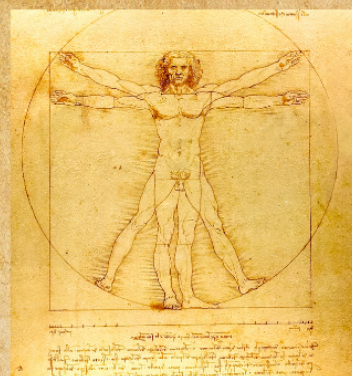
DOŚWIADCZAĆ JAK LEONARDO

BUDOWANIE KULTURY UCZENIA SIĘ I KREATYWNOŚCI

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

**PROJEKT DO WYKORZYSTANIA
NA ZAJĘCIACH PLASTYKI, TECHNIKI,
INFORMATYKI, PRZYRODY LUB
BIOLOGII ORAZ DLA WSZYSTKICH,
KTÓRYCH ZAINTERESUJE**

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

1. CZAS TRWANIA PROJEKTU

- 3 – 4 jednostek lekcyjnych,
- praca własna uczniów,
- 1 jednostka lekcyjna na prezentacje projektów.
- czas prezentacji przez jedną grupę – 10 minut.

2. DO PRZYGOTOWANIA PRZED LEKCJĄ

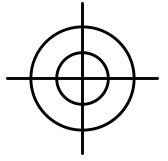
- warto wydrukować lub przekazać online: kartę pracy – planowanie i samoocena, karty – ewaluacji projektu, zadania dla grup, broszury,
- scenariusz zawiera film, więc przygotuj sprzęt do jego odtworzenia (także dobre głośniki).

Możesz też przygotować takie pomoce jak:

- 1-3 kartki A4 dla ucznia,
- większy format kartek A3 lub A2, jeśli dzieci będą przygotowywać prace manualnie,
- farby, kolorowy piasek, modelina, plastelina, kredki, pisaki,
- dostęp do komputera z programem do tworzenia prezentacji,
- kamerę, aparat do nagrywania wystąpienia na finiszu.

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

3. CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczniowie potrafią:

- poznawać obrazy zmysłami – dotyk, zapach,
- wykonać wybrane miejsca w formie przestrzennej lub półprzestrzennej, np. wulkany, konstrukcje z roślin...
- przygotować interaktywne prezentacje, filmy poklatkowe

4. METODY PRACY

- metoda projektu interdyscyplinarnego.
- metody aktywizujące

5. SPOSÓB REALIZACJI

W tym scenariuszu proponujemy nieco inne podejście do tematu korelacji międzyprzedmiotowej. Jeden temat realizowany jest na różnych przedmiotach. Jeden z nauczycieli koordynuje projekt, współpracując z innymi. Da to możliwość pokazania, jak można wykorzystywać informacje z różnych dziedzin w tych samych działaniach. Może zacząć nauczyciel każdego przedmiotu, można nawet ten etap przygotować na lekcji z wychowawcą jako element integracji grupy. W tym projekcie pojawią się rozwiązania z wykorzystaniem technologii, będzie to oczywiście propozycja. W przypadku braku komputera można korzystać z tradycyjnych metod. Można rozpocząć projekt na lekcjach plastyki, techniki, informatyki lub na zajęciach z wychowawcą.

Rozpoczyna nauczyciel koordynator lub prowadzi całość jeden nauczyciel.

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

LEKCJA 1

I. Powitanie uczniów i przedstawienie tematu zajęć

Nauczyciel wita uczniów, przedstawia główne cele oraz założenia realizowanego tematu

OBRAZ CZY SŁOWA?

Proponuję zacząć od zapytania uczniów o zmysły umożliwiające poznawanie świata. Moderujemy wypowiedzi uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi zorientujemy się, jakie fakty dotyczące narządów zmysłów znają uczniowie i czy dobrze je rozumieją. To zadanie można wykonać również, korzystając z tzw. chmur wyrazowych.

Uczniowie wypisują skojarzenia z „obrazem” i „słowem” lub z poszczególnymi zmysłami (wybór należy do nauczyciela, który zna grupę i będzie wiedział, co dla niej jest optymalne).

Tutaj kilka przykładowych stron, gdzie można takie chmury wyrazowe przygotować [link](#) lub [link](#).

Jak to jest z tymi zmysłami? Co widzą osoby niewidzące? Jak funkcjonować, gdy się nie słyszy?

Proszę spojrzeć na obraz (dowolny), spróbujcie go opisać.

Teraz jest kluczowy moment. Poprośmy uczniów, by:

- opisali obraz,
- opisali obraz tak, aby zobaczył go ktoś niewidomy,
- opisali obraz tak, aby ktoś poczuł dotykem to, co jest na obrazie,
- opisali tekst tak, aby usłyszał go ktoś, kto nie słyszy bez tekstu,
- opisali tekst tak, aby zobaczył go ktoś, kto nie widzi,

Okazuje się, że sprawa wcale nie jest taka prosta. Słowo czy obraz, a może najlepszym rozwiązaniem jest połączenie i obrazu i słowa.

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

II. Podział na grupy

10 minut

Można podzielić uczniów na grupy lub poprosić, by sami to zrobili.

Jedną z metod podziału na grupy jest losowanie, proponuję wykorzystać tutaj popularne „Kółko fortuny”, znane też pod nazwą „Spinner”. Jeśli nauczyciel ma dostęp do komputera, to takie narzędzia znajdują się pod linkami:

- <https://www.superteachertools.us/spinner/>
- <https://wheelofnames.com/pl/>

5 minut

Proponujemy podział na zespoły 4-osobowe i pozwalamy uczniom i uczennicom usiąść w zespołach. Po raz kolejny możemy wykorzystać metodę losowania za pomocą spinera do wylosowania tematów, wcześniej przygotowujemy takie zestawienie na kole lub każdej grupie przydzielimy temat nr 4, który zrealizują z podziałem dla osób słabo widzących lub słabo słyszących.

III. Praca własna uczniów

Praca w grupach wymaga współpracy, warto zadbać, by uczniowie od początku podzielili się rolami (sekretarz od pisania, „timer” do pilnowania czasu, „grafik” od obrazków, „szukacz” od wynajdywania informacji... mogą sami sobie nadać śmieszne nazwy swoich funkcji). Ułatwi im to załączona tabelka, gdzie mogą wpisać, kto za co będzie odpowiedzialny.

W tabelce warto również nanieść terminy realizacji poszczególnych etapów pracy ([zał. 1](#)), na tej kartce uczniowie też wpisują swój temat (jeśli przydzielili funkcję sekretarza, to jest jego pierwsze zajęcie). Nauczyciel przekazuje wydrukowane karty. Na tej karcie uczniowie zapisują, jak zamierzają zrealizować projekt, co chcą wykonać, gdzie będą poszukiwać wiedzy. Pokazuje też uczniom planszę z zasadami tworzenia dobrej współpracy ([zał. 3](#)). W kolejnej rubryce wpiszą, kto za co będzie odpowiedzialny, co będą robić na lekcjach, a co poza lekcją. Ważne jest też zapisanie

strona 5

SCENARIUSZ NR 5

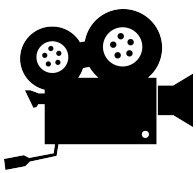
OBRAZ CZY SŁOWA?

źródeł, skąd będą czerpać informacje i inspiracje. Na koniec każdej lekcji oceniać będą swoje zaangażowanie w skali 0-10. Po każdym zajęciach karta wraca do nauczyciela.

IV. Wspólne obejrzenie filmu i dyskusja

Teraz uczniowie posiadają tematy, zostali podzieleni na grupy, obejrzeni plansze, jak pracować.

Nauczyciel proponuje obejrzenie filmu jako wprowadzenie do tematu, zanim uczniowie rozpoczną prace nad projektem. Może film będzie inspiracją do uzupełnienia własnych planów dotyczących pracy w grupach na kolejnych lekcjach (film/[zał. 2](#)).

Krótką rozmowa po filmie. Uczniowie zastanawiają się nad formą realizacji swojego tematu:

słowo	obraz	słowo + obraz
słuchowisko	plakat	prezentacje z narracją
audycja radiowa	diagramy	filmiki na bazie szablonów
nie dotyczy	prezentacje	nie dotyczy
nie dotyczy	filmy w konwencji niemego kina	nie dotyczy

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

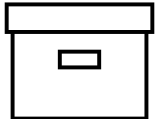
V. Podsumowanie

5 minut

To był tylko fragment propozycji, wasz projekt zależy od tego, co zaplanowaliście, co wybieriecie, jakie są wasze pomysły. Materiały potrzebne do realizacji również macie zaplanowane? Jeżeli nie, to musicie to zrobić. W razie pytań służę pomocą, Pytania możecie również przysyłać poprzez np. platformę edukacyjną (tutaj nauczyciel podaje, gdzie będą umieszczone wskazówki).

Ważne ustalenia: miejsce przechowywania karty pracy i innych wykonanych rzeczy dotyczących projektu (np. teczka, karton, półka itp.). Dbanie o porządek na dysku komputera/chmurze (pliki udostępnione innym, koniecznie dodać nauczyciela, by mógł kontrolować na bieżąco postępy), warto udostępnić projekt już teraz. Przekazanie uczniom informacji o pracy nad projektem na poszczególnych przedmiotach (jeżeli projekt realizuje kilku nauczycieli).

Pomoce dydaktyczne

- załączniki 1- 9
- linki do programów typu spinner czy chmury wyrazowe,
- duże arkusze papieru po 1 dla grupy, pisaki, farby, kredki.

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

LEKCJA 2-3

VI. Powitanie

Ta część projektu może się już odbywać na innych przedmiotach np. na informatyce, przyrodzie/biologii (wg ustalonej kolejności między nauczycielami). Jeśli odpowiednio zmodyfikujemy tematy, to również na języku polskim czy językach obcych można wykorzystać pomysły. Może być kontynuowana również na plastyce/technice.

5 minut

Nauczyciel wita uczniów i zaprasza do wspólnego działania.

Na rozgrzewkę proponuję wam zabawę w „polowanie” ([zał. 8](#))

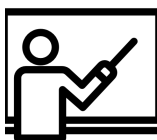
Karta pracy podzielona jest na dziewięć sekcji odpowiadających różnym wrażeniom zmysłowym. Waszym zadaniem będzie odnalezienie przedmiotu pasującego do każdego z nich.

10 minut

Zadanie może być indywidualne lub grupowe. Można dołączyć czynnik czasu (przyda się stoper, nawet taki w telefonie).

Po wykonaniu zadania.

Teraz zapraszam was do porównania swoich odpowiedzi z odpowiedziami innych uczniów, czy rzeczywiście były trafne i czy tylko te wytypowane zmysły są poprawne?

Może zdarzyć się tak, że niektóre odpowiedzi będą się różnić, ale to oznacza tylko tyle, że wszystkie odpowiedzi są słuszne. Może ktoś spróbuje opowiedzieć lub wszyscy się włączą do dyskusji nad „oszukiwaniem” zmysłów.

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

25 minut

VII. Praca własna uczniów

- Uczniowie rozpoczynają pracę w grupach wg własnych planów.
- Nauczyciel rozdaje karty samooceny do wypełnienia pod koniec lekcji.
- Przypomina uczniom tematykę projektu, nawiązuje do formy – słowo, obraz lub połączenie obu mediów. Przypomina o wnioskach wyciągniętych przez uczniów na poprzedniej lekcji i do ich wyborów.
- Nauczyciel proponuje wybór takich technik, które będą mogły zostać wykonane w szkole, np. pracę z programami graficznymi, z tabletem graficznym, przygotowanie plakatów czy innych materiałów.
- Na początku dbamy, by nakierować te grupy, które mają problemy logistyczne. Potem stawiamy na pracę samodzielną.

Przez wszystkie lekcje nauczyciele:

- wspierają uczniów, pomagają w doborze narzędzi, aplikacji czy sposobu realizacji zadań,
- obserwują działania indywidualne i grupowe. Po każdej lekcji przypominają o zapisaniu prac, jeśli są w wersji elektronicznej. W przypadku pracy manualnej, ustalamy miejsce przechowywania materiałów i fragmentów prac.

VIII. Podsumowanie

5 minut

Przed zakończeniem lekcji (ok. 5 minut), nauczyciel przypomina o konieczności uzupełnienia karty samooceny i posprzątaniu sali.

Przypomina o konieczności przyniesienia zaplanowanych materiałów i odebraniu tych uzgodnionych z nauczycielem. Prosi uczniów, aby przekazali nauczycielom innych przedmiotów, jakie mają do nich prośby i jakich oczekują wskazówek podczas realizacji projektu na konkretnym przedmiocie (dotyczy to lekcji nr 2 i lekcji nr 3 oraz lekcji nr 4).

Dziękuję za wspaniałą pracę i zaangażowanie w grupach.

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

Pomoce dydaktyczne

- zał. 1- 8, wydrukowane lub przesłane online,
- stoper,
- materiały wg ustaleń uczniów,
- dostęp do komputera.

LEKCJA 4

5 minut

I. Powitanie uczniów

Powitanie uczniów i przypomnienie, iż ta lekcja jest lekcją ostatnią i zbliżamy się do **FINISZU**.

Dzisiaj jest czas na kończenie projektów, ale też na ostatnie poprawki i uzupełnienie wiadomości i poszczególnych zadań, jeżeli oczekujecie wiadomości w obrębie przedmiotu „przyrody” (w zależności jaki to przedmiot) to czekam na pytania.

30 minut

II. Praca własna uczniów

Nauczyciel sprawdza, na jakim etapie są poszczególne grupy, analizuje wstępnie realizację tematu.

Grupy, które ukończyły pracę, przygotowują się do przedstawiania jej na forum klasy, to też ważny etap projektu.

Nauczyciel zbiera informacje dotyczące wykonania zadań przez poszczególne osoby (samoocena) i przez poszczególne grupy (tabela).

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

Zwraca się do uczniów:

Proszę, by wszystkie wasze materiały zebrać w jednym miejscu, tak by ułatwić sobie pracę na ostatnich zajęciach. Dotyczy to materiałów medialnych i tych wykonanych w formie rekwizytów i pomocy. Dla przypomnienia przedstawię jeszcze raz planszę ([zał. 3](#)) jak należy zaprojektować swoje wystąpienie na forum klasy.

Praca uczniów nad swoimi projektami.

10 minut

III. Podsumowanie

Warto ustalić sposób prezentacji, co będzie potrzebne uczniom.

Nauczyciel na zakończenie przypomina, że kolejna lekcja to czas kiedy każda grupa przedstawia swoje działania i należy przygotować wszystkie wykonane rzeczy do projektu.

Pomoce dydaktyczne

- zał. 1- 8,
- materiały zaplanowane przez uczniów,
- dostęp do komputera.

LEKCJA 5

Nauczyciel (koordynator) zapewnia warunki do prezentacji poszczególnych projektów, przez poszczególne grupy na forum klasy. Czas na prezentację każdej grupy to max. 10 minut (jeśli czasu nie wystarczy, można przełożyć część grup na kolejną lekcję, np. jeżeli grupy przygotowują gry lub quizy dla klasy). Nauczyciel, obserwując wcześniejszą pracę uczniów, wie, czy na danej lekcji wystarczy czasu na prezentację 2, 3 lub 4 grup.

10 minut
na grupę

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

Po zaprezentowaniu się przez poszczególne grupy nauczyciel omawia działania w grupie i działania indywidualne z uwzględnieniem samooceny. Podsumowaniem działania jest dokonanie oceny ogólnej.

Nauczyciel zadaje pytania po przedstawieniu pracy wszystkich grup lub po każdej grupie.

- Co uważacie za największy sukces w waszej pracy?
- Czy wasze działania pomogły wam w przyswojeniu wiedzy?
- Co sprawiło wam największą trudność?
- Czy działając w taki sposób, więcej się dowiedzieliście niż na lekcji prowadzonej w sposób tradycyjny?

Podsumowanie

Po zakończeniu prezentacji przez grupy nauczyciel rozdaje ankiety ewaluacji ([zał. 6](#)).

Po każdym przedstawieniu pracy warto zadbać o oklaski dla grupy, pochwalić mocne strony.

Po obejrzeniu wszystkich projektów przygotowanych przez poszczególne grupy, nauczyciel podsumowuje działania i dziękuje za dobrą pracę.

Jeżeli to możliwe, można zaprosić pozostałych nauczycieli realizujących projekt.

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

6. ZADANIA, KTÓRE MOGĄ ZOSTAĆ ZREALIZOWANE PRZEZ POSZCZEGÓLNE GRUPY LUB NA POSZCZEGÓLNYCH LEKCJACH

- JAK OPISAĆ ZAPACH W OGRODZIE?
Twórczość Józefa Mehoffera
- JAK POKAZAĆ OBRAZ NIEWIDOMEMU?
„Kwitnący migdałowiec” Vincenta van Gogha
- USŁYSZ O CZYM ROZMAWIAJĄ APOSTOŁOWIE PODCZAS „OSTATNIEJ WIECZERZY”
LEONARDA DA VINCI
- PROGNOZA POGODY
klasa 4
przyroda/informatyka/plastyka

wersja do druku [zał. 7](#)

7. CO WYKORZYSTUJEMY W REALIZACJI PROJEKTU

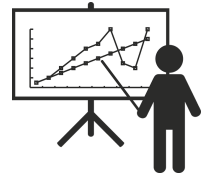
- załączniki do scenariusza,
- film,
- broszury,
- materiały – ustalone przez grupy jako niezbędne do pracy – przygotowane przez uczniów i nauczyciela (wspólnie uzgodnione),
- książki, czasopisma, podręczniki,
- odpowiednie programy czy aplikacje, jeśli uczniowie wybiorą wersje multimedialne,
- Internet,
- inne.

strona 13

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

8. SPOSÓB PREZENTACJI – MOŻLIWOŚCI

W zależności od sposobu realizacji projektu tym etapem zajmuje się albo nauczyciel, który prowadził projekt w całości lub w przypadku podziału ról nauczyciel, który rozpoczynał projekt. Pozwoli to na spójne spięcie klamrą całości.

- prezentacje multimedialne,
- obrazy, fiszki, plakaty, filmy, prace malarskie, rysunkowe, formy przestrzenne, makiety, lapbooki,
- wystawa prac,
- umieszczenie filmików na szkolnym kanale,
- dostęp do filmów na stronie szkoły

9. NASZE OCZEKIWANIA

- zaangażowanie wszystkich uczniów,
- kreatywność i współdziałanie w zespole,
- poszukiwanie wiadomości w obrębie różnych przedmiotów,
- praca interdyscyplinarna,
- dostosowanie formy realizacji do tematu,
- zwrócenie uwagi na problemy komunikacyjne osób z niepełnosprawnościami.

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

10. TREŚCI PROGRAMOWE

PLASTYKA

- poznawanie zabytków i twórców regionu oraz w miarę możliwości współtworzenie kultury regionalnej w powiązaniu z instytucjami zajmującymi się upowszechnianiem kultury i sztuki

Uczeń:

- wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin
- zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej)
- rozumie i charakteryzuje na wybranych przykładach z różnych dziedzin pojęcie stylu w sztuce
- zna i stosuje zasady prezentacji i upowszechniania dzieł zgodnie z prawem i etyką

TECHNIKA

- analizowanie sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu podczas pracy z narzędziami i urządzeniami; procedura postępowania podczas wypadku przy pracy, umiejętność udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej w typowych sytuacjach zagrożenia
- utrzymywanie ładu na stanowisku pracy; przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy
- przyjmowanie postawy odpowiedzialności i ostrożności przy posługiwaniu się narzędziami i obsłudze urządzeń technicznych,

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

INFORMATYKA

- rozwijanie kompetencji społecznych, takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych oraz zarządzanie projektami

Uczeń:

- przygotowuje i prezentuje rozwiązania problemów, posługując się podstawowymi aplikacjami (edytor tekstu oraz grafiki, arkusz kalkulacyjny, program do tworzenia prezentacji multimedialnej) na swoim komputerze lub w chmurze wykazując się przy tym umiejętnościami:
- tworzenia ilustracji w edytorze grafiki: rysuje za pomocą wybranych narzędzi, przekształca obrazy, uzupełnia grafikę tekstem,
- tworzenia dokumentów tekstowych: dobiera czcionkę, formatuje akapity, wstawia do tekstu ilustracje, napisy i kształty, tworzy tabele oraz listy numerowane i punktowane
- wykorzystuje sieć komputerową (szkolną, sieć Internet) do wyszukiwania potrzebnych informacji i zasobów edukacyjnych, nawigując pomiędzy stronami

PRZYRODA

- poznanie różnych sposobów prowadzenia obserwacji i orientacji w terenie
- prowadzenie obserwacji i pomiarów w terenie w tym korzystanie z różnych pomocy: planu, mapy, lupy, kompasu, taśmy mierniczej, lornetki itp.
- wykonywanie obserwacji i doświadczeń zgodnie z instrukcją (słowną, tekstową i graficzną), właściwe ich dokumentowanie i prezentowanie wyników

BIOLOGIA

- znajomość różnorodności biologicznej oraz podstawowych zjawisk i procesów biologicznych
- planowanie i przeprowadzanie obserwacji oraz doświadczeń, wnioskowanie w oparciu o ich wyniki
- posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych

strona 16

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

11. LISTA ZAŁĄCZNIKÓW

INSTRUKCJA	Link do instrukcji
Załącznik 1	Karta pracy – planowanie i samoocena
Załącznik 2	Film. Zmysły.
Załącznik 3	Plansza informacyjna – jak działamy?
Załącznik 4	Broszura dla ucznia.
Załącznik 5	Broszura dla nauczycieli.
Załącznik 6	Karty – ewaluacja projektu
Załącznik 7	Zadania dla grup – do druku Tematy do ewentualnego wydruku lub umieszczenia na dysku czy chmurze
Załącznik 8	Karta pracy – „Polowanie na zmysły” – do druku

Linki pomocnicze:

Tworzenie chmur wyrazowych

- <https://klikatik.jimdofree.com/chmury-wyrazowe/>
- <https://wordart.com/>

Strony z spinerami

- <https://www.superteachertools.us/spinner/>
- <https://wheelofnames.com/pl/>

SCENARIUSZ NR 5

OBRAZ CZY SŁOWA?

12. ŹRÓDŁA

- <https://kliktik.jimdofree.com/chmury-wyrazowe/>
- www.canva.com
- www.pxabay.com
- <http://www.altix.pl/pl/blog-o-dostepnosci/co-widza-niewidomi-czy-widza-ciemnosci-mozemy-tego-nie-rozumiec/>
- <https://openstax.org/books/psychologia-polska/>
- <https://zdrowie.gazeta.pl/>
- <https://culture.pl/pl/tworca/jozef-mehoffer#popup#popup>
- www.wikipedia.pl
- Daniel Chamovitz; „Zmysłowe życie roślin”